

OKUMA STRATEJİLERİNİN (YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN) TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERLE UYUMU

Reading Strategies (Methods and Techniques) Relevance with Texts In Turkish Course Books

Dr. Öğr. Üyesi Metin ERKAL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

merkal@agri.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-7107-5558>

Damla ÇAĞRITEKİN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

damlacagritekin@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4264-5782>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute-
AİCUSBED 6/2 Ekim /October2020 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	27.07.2020
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	28.10.2020
Sayfa- <i>Pages</i> : 433-450	https://doi.org/10.31463/aicusbed.774411

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

iThenticate

OKUMA STRATEJİLERİNİN (YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN) TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERLE UYUMU

READING STRATEGIES (METHODS AND TECHNIQUES) RELEVANCE WITH
TEXTS IN TURKISH COURSE BOOKS

*Dr. Öğt. Üyesi Metin ERKAL
Damla ÇAĞRİTEKİN*

Öz

Diğer ülkelerin eğitim sistemlerinde olduğu gibi ülkemizde de Türkçe eğitiminin genel amacı dile ait kelime ve dil bilgisi kazanımları ayırt edilmeksizin dört temel dil becerisinin geliştirilmesidir. Bu hedef için okullarımızda kullanılan ders kitapları öğretmenlerin ve öğrencilerin en büyük yardımcısıdır. Müfredatta her kademe için dil becerilerinin kazanımına yardımcı olarak stratejiler belirlenmiştir. Ancak ders kitaplarında yer yer müfredatta olmayan yöntemler de dikkati çekmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkçe Dersi Öğretim Programında gösterilen okuma stratejilerinin ders kitaplarındaki okuma metinleriyle uyumunun incelenmesidir. Çalışma tarama modeli uygulanarak tamamlanmıştır. Veri toplama aracı olarak ortaokul Türkçe ders kitapları kullanılmıştır. Çalışma sonunda Türkçe ders kitaplarındaki bazı metinlerin müfredatta yer almayan okuma yöntem ve teknikleriyle ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Tartışarak okuma, göz atarak okuma ve özetleyerek okuma yöntemlerinin müfredatta yer almasına rağmen ders kitaplarında bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, müfredat, okuma yöntemleri, metinler

Abstract

The aim of Turkish education in our country is to develop four basic language skills regardless of grammar and vocabulary gains as in the other countries education system. Textbooks used in schools for this aim are the greatest helpers of teachers and pupils. In the curriculum, have been determined to help the achievement of language skills at all level. However, strategies that are not included in the curriculum in the textbooks attract attention. The aim of this article is to examine the compatibility of the reading strategies shown in the Turkish Language Teaching Program with the reading texts in the textbooks. The search, completed by applying a survey model. Secondary school Turkish textbooks were used to data collect. At the end of the study, it was determined that some texts in Turkish textbooks were associated with reading methods and techniques not included in the curriculum.

Keywords: Turkish education, curriculum, reading strategies, texts

Giriş

Türkçe eğitimi; öğrencilerin dilini ve kültürünü tanımaları, geliştirmeleri, etkili iletişim becerilerini daha verimli kullanabilmeleri, problem çözme becerilerine sahip olabilmeleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Temelinde ana dili eğitimi yatan Türkçe öğretiminin hedefi, Türkçe dersinin dört temel dil becerisi olan; dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarını öğrenciye kazandırmaktır.

Bu dört temel dil becerisinden biri olan okuma, Karatay'a göre (2014:1) yazılı olan bir metni bilinen yazı karakterlerini sesli veya sessiz çözümlenmiş ötesinde, metnin içindeki duygu, düşünce ve iletileri anlamaktır. Anlamanın bir parçası olduğu için eğitimde her kademede ve her derste en önemli dil aracıdır. Çünkü öğrenciler, Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler vb. tüm derslerde okuduklarını anlayamazlarsa üstün bir başarı gösteremezler. Albayrak ve Erkal'ın (2003: 174-180) çalışmasında, konuşma ve yazma ağırlıklı olarak işlenen matematik derslerinin öğrencilerin Türkçe derslerindeki yeterlikleri orantısında hedefe ulaşabileceği, bu bağlamda her iki dersin birlikteliğinin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Okuma, geliştirilemeyen ve gelişemeyen bir beceri değildir. Eğitim ve öğretimdeki yeni yöntem ve tekniklerle dinleme, konuşma ve yazma becerileri geliştirilebildiği gibi okuma becerileri de büyük oranda gelişebilmektedir.

Eğitim-öğretim hayatına başladığı andan itibaren okuma faaliyetlerine hızla adım atan ve önce sesleri çıkaran sonunda cümleyi kurmayı başaran öğrencinin bu cümleyi zihinsel süreçte anlamlandırması beklenir. İnsan okuduğunu anlayamadığı sürece yalnızca gördüğü kelimeleri seslendirmekten öteye gidemez. Ancak bazen öğrencilerin okuduğunu anlayamama ya da okuduğunu eksik anlama gibi problemlerle karşılaştığı görülür. Hall ve Browman'a göre (1993: 99, akt. Temizkan, 2009: 44) okuduğunu anlayamamanın temelinde beş neden bulunur.

- “1. Kelimeyi anlayamama,
2. Cümleyi anlayamama,
3. Cümlelerin birbirleriyle ilişkilerini anlayamama,
4. Metindeki bilgi ve düşüncelerin birbirleriyle ilişkilerini, metin içindeki düzenlenişlerini anlayamama,
5. Motivasyon ve ilgi eksikliği.”

Göğüş'e göre (1978: 75) okuduğu metni eksik veya yanlış anlamamanın sebepleri şunlar olarak sıralanmıştır:

- a. Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin çokluğu,
- b. Sanatların çok kullanılması,

- c. Konunun veya kavramların okuyucuya yabancı olması,
- ç. Bilgi ve beceri eksikliği,
- d. İlgi ve ihtiyaç dışı okumalar,
- e. Motivasyonun sağlanamaması,
- f. Okuma ortamının uygun olmaması vb.”

Örneğin öğrenciler, biyoloji ve kimya gibi içinde çokça Latince kelime bulunduran derslerin metinlerini okumakta ve anlamakta güçlük çekebilirler. Çünkü bu tür metinlerde kelimeler, terim anlamlarıyla kullanıldığı gibi bu kelimelerin Türkçeye yabancı oluşları da anlamlandıramamanın sebeplerinden birini oluşturur. Öğrencilerin coğrafya dersinde okuma metinlerini şema, harita, grafik vb. iki boyutlu görsel materyaller ile organize edememeleri hâlinde okuduğunu anlaması beklenemez. Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin yeterli düzeyde olmaması ve metnin dikkatli okunmaması, okuduğunu anlamalarını güçleştirir.

Okuduğunu anlamamanın temelinde kelimelerin anlamlarını bilmek, daha sonra da cümleye anlam vermek yatmaktadır. Ancak cümleyi anlamlandırmak okuduğunu anlamamanın son safhası değildir. Günümüzde cümleyi anlamlandırdıktan sonra metni yorumlamak ve değerlendirmek de tam anlamamanın bir parçasıdır. (Arıcı, 2009: 62)

Ancak eksik ve yanlış anlamalar, okumanın anlamlandırılması sürecinde okuma yöntem ve teknikleriyle birlikte en aza indirilebilir. Okuma, genel anlamda sesli okuma ve sessiz okuma gibi boyutlarıyla bilinse de okuma alanında değişik yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla okumanın ve okuduğunu anlamamanın etkililiği artabilmektedir.

Yöntem ve teknikler, okumada anlamlandırmayı kuvvetlendirir ve kalıcı öğrenmeyi sağlar. Okuma eğitiminde kullanılacak bu yöntem ve teknikler farklı öğrenme stillerindeki öğrenciler açısından anlamayı kolaylaştırır. Metnin amacına, türüne ve özelliğine uygun olarak seçilen yöntemler okuduğunu anlamada kolaylık sağlar.

Okuma becerisi ve alışkanlığının temel amacı; bilgi edinmek, eğlenmek, haberleşmek, kendini geliştirmek gibi amaçlarla yazılı veya çizili metinleri anlamlandırabilmek ve edinilen anlamı var olan ön bilgi ve tecrübelerle yapılandırabilmektir. Okuma eğitimi, bu amaca bağlı olarak öğrencilere okuma becerisinin temel yeterliklerini kazandırır ve bunların yaşam boyu sürdürülmesi için gereken bilinç ve farkındalığı sağlar. Okuma eğitiminde kullanılacak yöntem ve tekniklerde de dil becerileri ile bütünlük

içerisinde hayat boyu sürdürülebilecek bir okuma ve anlamlandırma hedeflenmelidir. (Maden, 2018: 235)

Metnin içeriğini çözümlmeye dönük her çaba, metni anlamaya yönelik bir arayışın ifadesidir. Metni anlamaya, tanımaya, özetlemeye çalışmak, anlamadan sonraki aşamadır. Anlamadığımız bir metni anlatmamız mümkün değildir. Bir metni anlamak için, teknik bilgiye ihtiyaç olduğu kadar, alan bilgisine de ihtiyaç vardır. Okurun hazır bulunuşluk düzeyi metni anlamada önemli bir anahtardır. (Gündüz ve Şimşek, 2013: 44)

2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre hazırlanan MEB yayınevi tarafından yayımlanan Türkçe Ders Kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini araştıran Arslan ve Engin (2019) araştırmasında, öğretmenlerin Türkçe Ders Kitabında yer alan metin ve kazanımların öğretim programıyla uyumlu olduğunu belirttiklerini; kitabı kullanırken zaman sıkıntısı, materyal eksikliği ve kılavuz kitabının olmaması şeklindeki olumsuzluklardan bahsedildiğini aktarmışlardır.

2018 yılında yenilenen ortaokul Türkçe ders kitaplarının ders işleme süreci ve etkinlikleri, metinlerin öğretime uygunluğu açılarından olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi amacıyla Mutlu, Süğümlü ve Çinpolat'ın (2019) yaptığı çalışmada, Türkçe ders kitaplarının derse hazırlık açısından bütünlük içinde olduğundan yararlı olduğunu ancak kitaplarının ders hazırlığı sağlayamaması yönünden olumsuzluk oluşturduğunu belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenleri, kitapların derse hazırlık açısından yeterli oldukları üzerinde daha fazla görüş belirtmişlerdir.

Ders kitapları, öğrencilerin bilgi alabildikleri en genel öğretim araçlarıdır. Şahin'e göre (1988) ders kitapları, öğrencilere rehberlik edebilecek, onların her zaman ulaşabilecekleri temel kaynak; Gülersoy'a göre (2013) ise ders kitabı, belli bir dersin öğretimi için ve belli bir düzeydeki öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretim programına uygun olan, incelemesi yapılmış ve onaylanmış temel kaynaktır. Çalışkan (2016) araştırmasında Türkçe öğretimi temelinin ders kitabına ve bu ders kitabında seçilmiş metinlerin niteliğine bağlı olduğunu ve her ne kadar yalnızca ders kitabına bağlı kalınarak öğrenme-öğretme sürecini düzenlemek yanı sıra da Türkiye'nin koşulları düşünüldüğünde tek kaynaklı bir öğrenme-öğretme sürecinde ders kitabının öneminin çok büyük olduğunu belirtmiştir. Ders kitaplarıyla müfredat programının uyumlu olması ise hem öğrencinin gelişim özellikleri hem de öğretmenin ders anlatımını farklılaştırması açısından önemlidir.

MEB Türkçe Öğretim Programı'na bakıldığında, 5. sınıf okuma alanında aşağıdaki kazanımda bulunan okuma yöntem ve teknikleriyle ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin bu okuma yöntem ve tekniklerinin uygulanmasıyla okuduğunu anlamalarında artış gözlenmesi beklenmektedir.

“T.5.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. Sesli, sessiz, tahmin ederek, grup hâlinde, soru sorarak, söz korusu, ezberleyerek ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.” (MEB, 2019: 36)

MEB Türkçe Öğretim Programı'na bakıldığında, 6. sınıf okuma alanında aşağıdaki kazanımda bulunan okuma yöntem ve teknikleriyle ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin bu okuma yöntem ve tekniklerinin uygulanmasıyla okuduğunu anlamalarında artış gözlenmesi beklenmektedir.

“T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. Sesli, sessiz, tahmin ederek, not alarak, soru sorarak, okuma tiyatrosu ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.” (MEB, 2019: 40)

MEB Türkçe Öğretim Programı'na bakıldığında, 7. sınıf okuma alanında aşağıdaki kazanımda bulunan okuma yöntem ve teknikleriyle ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin bu okuma yöntem ve tekniklerinin uygulanmasıyla okuduğunu anlamalarında artış gözlenmesi beklenmektedir.

“T.7.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. Göz atarak, özetleyerek, not alarak, işaretleyerek ve tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.” (MEB, 2019: 44)

MEB Türkçe Öğretim Programı'na bakıldığında, 8. sınıf okuma alanında aşağıdaki kazanımda bulunan okuma yöntem ve teknikleriyle ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin bu okuma yöntem ve tekniklerinin uygulanmasıyla okuduğunu anlamalarında artış gözlenmesi beklenmektedir.

“T.8.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. Göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.” (MEB, 2019: 48)

Tablo 1. 2018 MEB Müfredatında Sınıf Kademelerine Göre Okuma Yöntem ve Teknikleri

Okuma Yöntem ve Teknikleri	Sınıflar			
	5	6	7	8
Sesli Okuma	X	X		
Sessiz Okuma	X	X		
Tahmin Ederek Okuma	X	X		
Not Alarak Okuma		X	X	X
Grup Halinde Okuma	X			
Soru Sorarak Okuma	X	X		
Söz Korusu	X			
Ezberleyerek Okuma	X			
Hızlı Okuma	X	X		
Okuma Tiyatrosu		X		
Göz Atarak Okuma			X	X
Özetleyerek Okuma			X	X
İşaretleyerek Okuma			X	
Tartışarak Okuma			X	X
Eleştirel Okuma				X

2. PROBLEM DURUMU

Yukarıda verilen okuma yöntem ve teknikleri incelendiğinde, bunların sınıf düzeylerine göre aşamalı bir şekilde yerleştirildiği görülmektedir. 5. ve 6. sınıf öğrencileri henüz yeterli düzeyde okuyucu olmadıkları için anlamlandırma süreçleri daha karmaşık olan eleştirerek okuma, tartışarak okuma, özetleyerek okuma gibi türler 7. ve 8. sınıfların kazanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe kitapları incelendiğinde MEB müfredatı ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kabul ettiği Türkçe kitapları arasında bir uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın temel problem cümlesi “Müfredatta yer alan okuma yöntem ve teknikleri Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle uyumlu mudur?” olacaktır. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

Alt Problemler

1- 5. sınıf Türkçe kitabındaki okuma yöntem ve metinler arasında görülen uyumsuzluklar nelerdir?

2- 6. sınıf Türkçe kitabındaki okuma yöntem ve metinler arasında görülen uyumsuzluklar nelerdir?

3- 7. sınıf Türkçe kitabındaki okuma yöntem ve metinler arasında görülen uyumsuzluklar nelerdir?

4- 8. sınıf Türkçe kitabındaki okuma yöntem ve metinler arasında görülen uyumsuzluklar nelerdir?

5- Ortaokul ders kitaplarındaki okuma yöntem ve tekniklerinin müfredata göre dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Amacı

2017 yılına kadar öğretmen kılavuz kitaplarında okuma metinlerinin hangi yöntem ve tekniklerle okunması gerektiği, öğretmenin hangi çalışma yöntemini uygulayacağı verilmekteydi. Kılavuz kitapların kaldırılmasıyla öğrencilerin ders kitaplarında, okuma parçalarının başında öğretmenlere bazen metnin hangi okuma yöntemiyle okunması gerektiği doğrudan belirtilmekte bazen de adı verilmeden hangi okuma yöntemi uygulaması gerektiği sezdirilmektedir. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında okutulmakta olan Türkçe ders kitaplarında, müfredatın dışında okuma yöntem ve teknikler kullanıldığı fark edilmiş olup bu araştırmada, bunların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1) Bu araştırma, 2019-2020 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen aşağıdaki eserlerle sınırlandırılmıştır:

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Anıttepe Yayıncılık.

6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Ekoyay Yayıncılık.

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Özgün Yayıncılık.

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, MEB Yayınları.

2) Bu ders kitaplarındaki sadece okuma metinleri ele alınmıştır. Serbest okuma metinleri ve dinleme metinleri incelemeye dâhil değildir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. (Karasar, 2004: 79)

Veri Toplama Araçları

Kullanılmakta olan ortaokul Türkçe ders kitaplarında 8 tema bulunmaktadır. Bu temaların içerisinde 3 okuma metni, 1 dinleme ve 1 serbest okuma metni mevcuttur. Her kademedeki toplamda 24 okuma metni bulunmaktadır. Bu araştırmada, 5. sınıf okuma metinleri için 24; 6. sınıflar

için 24; 7. sınıflar için 24 ve 8. sınıflar için 24 toplamda 96 metin incelenmiştir. Bunların kitapta hangi okuma yöntemine yönlendirildiği incelenmiştir.

Veri Analizi

Çalışmanın veri analizi 2019-2020 öğretim yılında kullanılan 5, 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarındaki okuma metinleri incelenerek yapılmıştır. Müfredatta yer alan okuma yöntem ve teknikleri ile metinlerde yer alan teknikler karşılaştırılarak tablolar oluşturulmuştur.

4. BULGULAR

1. 5. Sınıf Türkçe Kitabındaki Okuma Yöntem ve Metinler Arasında Görülen Uyumsuzluklar

5. sınıf okuma kazanımlarında, yalnızca sesli, sessiz, tahmin ederek, grup halinde, soru sorarak, söz korusu, ezberleyerek ve hızlı okuma yöntemlerine yer verildiği halde ders kitabındaki okuma metinleri incelendiğinde, yönergelerinde diğer okuma yöntemlerinin adı geçmeden uygulanması istenmektedir. Aşağıdaki yönergelerde 5. sınıf ders kitabında yer alan bazı okuma metinlerinin yönlendirmesi yer almaktadır.

- *Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerleri defterinize not ediniz.*
“Anadolu Selçukluları Devri’nden Osmanlıların son yıllarına kadar bir esnaf ve sanatkâr örgütü olarak bilinen Ahiliğin her köyde, her kasaba ve şehirde ocakları, odaları ve tekkeleri vardır. Ahiler, gelen konukları geleneksel kurallarına göre ağırlar, bunu bir toplum görevi sayarlardı.”
Kısaltılmıştır. (Önder, 2019: 23)

“Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” adlı metinde, öğretmenden öğrencilere sessiz okuma yaptırılmaları beklenmektedir. Sessiz okuma 5. sınıf müfredatında yer alan bir okuma yöntemi; önemli gördüğünüz yerleri not edin, diyerek aslında öğrencileri not olarak okumaya yönlendirmektedir. Metin içeriği bakımından not olarak okumaya uygun bir metindir. Ancak bu okuma yöntemi 5. sınıf müfredatında okuma kazanımlarında yer almamaktadır. Not olarak okuma yöntemi müfredata göre 6. sınıftan itibaren ders kitaplarında yer alması ve yönlendirilmesi gereken bir okuma yöntemidir.

- *Metni sessiz okuma yöntemi ile noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz. Okuma sırasında yazarın fikirlerine katıldığınız ve katılmadığınız yerleri belirleyiniz.*

“Düzenli yapılan spor, sağlıklı bir yaşam biçimini oluşturan dengeli beslenme benzeri diğer etkenlerle birleşince ileri yaşlarda oluşabilecek pek çok hastalığı önleyebilir. Böylece daha uzun ve daha mutlu bir yaşam sağlar.”

Kısaltılmıştır. (Bilim Çocuk, 2019: 178)

“Spor ve Bedenimiz” adlı metinde, öğretmenden öğrencilere sessiz okuma yaptırılmaları beklenmektedir. Ancak okuma sırasında öğrencilerden, metinde yazarın fikrine katılıp katılmadıkları yerleri belirlemelerini istemek bizi eleştirel okuma yöntemine yönlendirmektedir. Eleştirel okuma, 8. sınıf okuma kazanımları içerisinde yer almaktayken; 5. sınıf metinlerinde yönlendirme yapılması müfredatı uygun değildir.

- *Metni sessiz okuyunuz. Metni okurken aşağıdaki soruların cevabını arayınız.*

“Hayatlarında bu kadar önemli olan bir şey için niçin bu kadar duyarsız davranıyorlardı? Savaşmayı bırakmalı mıydı? Yenilgiyi kabullenme düşüncesi bile kötüydü. Gözlerinin önüne fabrikadaki adamın gülüşü geliyordu. O mu kazanacaktı?” Kısaltılmıştır. (İbiş, 2019:68)

Yukarıdaki yönlendirme 5. sınıf ders kitabındaki “Bu Nehir Bizim” başlıklı hikâyeye aittir. Burada, öğrenciler sessiz okumaya yönlendirilmektedir. Ancak kitabın belirlediği sorulara cevap aramak, seçmeli esnek okumanın özellikleri arasındadır. Ancak seçmeli esnek okuma müfredatın hiçbir seviyesinde bulunmayan bir okuma yöntemi olmakla birlikte ortaokulun ilk seviyesindeki öğrenciler için de uygun değildir. Bu metin, içeriğiyle birlikte düşünüldüğünde tahmin ederek okumaya uygun bir metin olabilirdi. Metnin yönergesinde sessiz okuma yerine tahmin ederek ya da soru sorarak okuma tercih edilseydi Talim Terbiye Kurulunun müfredat planıyla doğru bir eşleşme yapılmış olacaktı.

- *Metnin görsellerinden ve başlığundan hareketle metnin içeriğini tahmin ediniz. Okurken önemli gördüğünüz yerleri işaretleyiniz.*

“Mustafa Kemal, 23 Ağustos 1922 günü gizlice Konya’ya gitti. Oradan Akşehir’e vardı. Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü gibi ileri gelen komutanları çevresinde topladı. Birlikte bir taarruz planı hazırladılar”

Kısaltılmıştır. (Köklügiller, 2019:46)

“Dumlupınar Savaşı” isimli metnin yönergesinde tahmin ederek okuma istenmektedir. Tahmin ederek okuma 5. sınıf müfredatında yer almasına rağmen metnin içeriğiyle uygun olmayan bir yöntemdir. Metinde genellikle tarihi bilgiler yer almakta, bu bilgiler bütünlük içerisinde aktarılmaktadır. “Okurken önemli gördüğünüz yerleri belirleyiniz.” ibaresi işaretleyerek okuma yönteminin özelliklerindedir. Ancak işaretleyerek

okuma 7. sınıf okuma kazanımlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu metnin türü ve içeriğine göre tahmin ederek okuma; müfredata göre de işaretleyerek okuma uygun değildir. 5. sınıf müfredatında yer alan soru sorarak okuma yöntemi, metnin bilgi verici yönü düşünüldüğünde uygun bir yöntem olarak seçilebilir.

Müfredat programına göre 5. sınıflarda hızlı okuma yöntemi yer almasına rağmen Talim Terbiyenin onayladığı Türkçe kitabında bu okuma yönteminin adı geçmemekle birlikte bu yönteme herhangi bir yönlendirme de bulunmamaktadır.

2. 6. Sınıf Türkçe Kitabındaki Okuma Yöntem ve Metinler Arasında Görülen Uyumsuzluklar

6. sınıf okuma kazanımlarında yalnızca sesli, sessiz, tahmin ederek, not alarak, soru sorarak, hızlı okuma ve okuma tiyatrosu yöntemlerine yer verildiği halde ders kitabındaki okuma metinleri incelendiğinde yönergelerinde diğer okuma yöntemlerinin adı geçmeden uygulanması beklenmekte alt ya da üst kademe yöntemlerine yönlendirme yapılmaktadır.

- *Aşağıdaki şiiri, şiirin bölümleri adedince gruplara ayrılarak söz korusu yöntemiyle okuyunuz.*

“Bilir misin ki ben

Sen beni tutarsan uçarım

Bilir misin ki ben

Sen tutarsan gökyüzünden el sallarım” Kısaltılmıştır. (Neydim, 2019:74)

“Uçurtma” metninin, 6. sınıf müfredat okuma kazanımlarında yer almayan grup hâlinde ve söz korusu yöntemleri ile okunması beklenmektedir. Metnin şiir olması sebebiyle yönlendirmeler doğru olsa da bu yöntemlerin 6. sınıf müfredatında yer almamaları çelişkiye sebep olmaktadır.

- *Metni soru sorarak okuma yöntemi ile okuyunuz. Bunun için metni okumadan önce metnin başlığı ve görselleriyle ilgili zihninizde oluşan soruları tahtaya yazınız. Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Okuma sırasında, tahtaya yazdığınız sorulardan cevaplandırılanların üzerini çiziniz.*

“İşte kardeşler, 1921 yılı Ağustos’unda, Anadolu’da böyle yaman bir imece başladı. Anadolu halkı, Sakarya’da vuruşan ulusal halk ordusuna böyle arka verdi.” Kısaltılmıştır. (Kansu, 2019: 59)

“Anadolu İmecesı” isimli metnin yönlendirmesinde soru sorarak, tahmin ederek ve işaretleyerek okuma yöntemlerinin uygulanış şekillerine rastlanmaktadır. Adı geçen üç yöntem de metnin içeriğine uygundur ancak

soru sorarak ve tahmin ederek okuma yöntemi 6. sınıf müfredatında yer alırken işaretleyerek okuma müfredata göre yalnızca 7. sınıfta uygulanması gereken bir yöntem olarak belirlenmiştir. Bu sebeple işaretleyerek okuma yöntemi müfredata göre bu metnin yönlendirmesinde yer alamaz.

3. 7. Sınıf Türkçe Kitabındaki Okuma Yöntem ve Metinler Arasında Görülen Uyumsuzluklar

Müfredat okuma kazanımlarında 7. sınıf kademesinde göz atarak, özetleyerek, not alarak, işaretleyerek ve tartışarak okuma yöntemleri yer almasına rağmen göz atarak, özetleyerek ve tartışarak okuma yöntemlerine hiç yer verilmediği aksine kazanımlarda adı geçmeyen sesli ve sessiz okuma yöntemlerine neredeyse metnin tamamında yer verildiği gözlemlenmektedir.

- *Metni, noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek ezbere okuyunuz.*

“Güzel yurdum, dağlarını

Uzaktan göresim gelir.

Keskin esen yellerine

Kendimi veresim gelir” Kısaltılmıştır. (Kocatürk, 2019:117)

Ezberleyerek okuma yöntemi müfredata göre yalnızca 5. sınıfta uygulanması gereken bir yöntemken 7. sınıf ders kitabındaki “Yurt Türküsü” şiirinde “Metni, noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek ezbere okuyunuz.” yönlendirmesi dikkat çekmektedir.

- *Metni önce türünün özelliklerine uygun biçimde ve bazı cümlelerin söyleyiş özelliklerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Daha sonra metni türünün özelliklerine göre canlandırarak sesli okuyunuz.*

“Karısı —Karagöz’üm, çarşıya çıkmıyor musun?

Karagöz —Bugün çıkmayacağım. Hastayım.

Karısı —Olur mu, ayol! Bugün komşular gelecek.” Kısaltılmıştır.

(Çakıcıoğlu, 2019: 179)

“Karagöz ile Hacıvat” metninde sessiz ve sessiz okuma yapılması istenirken metnin türüne göre canlandırılması öğrenciyi okuma tiyatrosu yöntemine yönlendirmektedir. Okuma tiyatrosu bu metin için uygun bir yöntem olsa da 7. sınıf müfredatında bu yönteme yer verilmemesi ancak metinde bu yönteme yönlendirilmesi bir çelişkidir.

7. sınıf okuma kazanımlarında sesli ve sessiz okuma yönteminin isimleri geçmezken kitaptaki metinlerde 18 defa sesli, 11 defa sessiz okuma yöntemlerine başvurulması dikkat çekmektedir.

- *Metni, önce sessiz, sonra sesli okuyunuz.*

- *Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek önce sessiz, sonra sesli olarak okuyunuz.*
- *Metni, önce sessiz, sonra sesli okuyunuz.*

Yukarıda 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Büyük Mimar Koca Sinan”, “Küçük Yunus” ve “Anadolu Davulu” isimli metinlerin okuma yöntemlerine yönlendirmeler yer almaktadır. Dolayısıyla müfredatta yer alan okuma yöntemleri yerine müfredatta yer almayan okuma yöntemlerine başvurulmuştur.

4. 8. Sınıf Türkçe Kitabındaki Okuma Yöntem ve Metinler Arasında Görülen Uyumsuzluklar

Türkçe Dersi Öğretim Programı 8. sınıf okuma kazanımlarında göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntemlerden bahsedilmektedir. Ancak diğer kademelerde olduğu gibi bu kademe de tutarsızlıklar vardır.

- *Farklı yazı karakterleri ile yazılmış bölümlere dikkat ederek metni okuyunuz.*

Bilişsel seviyesi bir kademe daha yükselen öğrenciler farklı okuma yöntemlerini kullanabilecekleri metinlerden uzak kalmaktadır. 5. sınıf metinlerinde olduğu gibi yukarıda yönlendirmesi yer alan “Simit ve Peynir”le Bilim İnsanı Öyküleri” isimli okuma metninin öncesindeki yönlendirmede bizi seçmeli-esnek okumaya götürmektedir. MEB müfredatında yer almayan bir yöntemin 5. ve 8. sınıflarda uygulanması müfredat ve ders kitapları arasındaki çelişkiyi göstermektedir.

- *Görsellere ve metnin başlığına bakarak metnin içeriğini tahmin ediniz. Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.*

“Çiftlikteki köylü kadınlar eve üşüştüler. Birtakım tekir kuşlar getiriyorlar, kesip kardeşimin boynuna sarıyorlardı. Babam, yatağının dibinden hiç ayrılmıyordu.” Kısaltılmıştır. (Seyfettin, 2019: 22)

“Kaşığı” tahmin ederek okuma yöntemi için içerik ve tür yönünden uygun bir metin olsa da bu yöntemin 8.sınıf müfredatında yer almaması metni müfredatla uyumsuz hale getirmektedir.

- *Görsellere ve metnin başlığına bakarak metnin içeriğini tahmin ediniz. Metni, önemli gördüğünüz yerleri defterinize not alarak okuyunuz.*

“İnternette sürekli hastalık belirtilerini arama ve tedavi yöntemlerini araştırma hastalığına ise “siberkondria” (saybirkondiria) adı verilmektedir.” Kısaltılmıştır. (Kırık, 2019: 81)

“Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar” metninde tahmin ederek ve not alarak okuma yöntemine başvurulmuştur. Ancak metin, içerik yönüyle tahmin ederek okumaya yönlendirilecek bir metin değildir. Daha çok bilimsel verilerin yer aldığı, akademik bir dille yazılan bu metin 8. sınıf okuma yöntemlerinden olan ve 8. sınıf Türkçe kitabında hiçbir metnin yönlendirmesinde yer almayan tartışarak okuma yöntemiyle de okunabilir.

- *Metni, önemli gördüğünüz yerlerin altını çizerek okuyunuz.*

“Balıkhanede hiç tutmayan, fiyat bile verilmeyen on on beş dülger balığı kayığın küpeştesinde hâlâ canlı, ince, zar gibi kanatlarıyla titreyiyorlardı. Biraz sonra, işlerini bitirmiş olacaklar, hepsi orta parmaklarına birer dülger balığı takarak çekip gideceklerdi.” Kısaltılmıştır. (Abasıyanık, 2019: 254)

8. sınıf ders kitabındaki “Haritada Bir Nokta” isimli metinde müfredat okuma kazanımlarında işaretleyerek okuma yöntemi yalnızca 7. sınıf okuma kazanımıyla 8. sınıf okuma metninde bu yöntemden bahsedilmiştir.

5. Ortaokul ders kitaplarındaki okuma yöntem ve tekniklerinin dağılımı

Müfredatta kullanımda olan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki tüm okuma metinleri incelendiğinde uygulanması beklenen okuma yöntem ve teknikleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. MEB Müfredatındaki Okuma Yöntem ve Tekniklerinin 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitaplarındaki Uygulanma Sayısı

Okuma Yöntem ve Teknikleri	Sınıflar							
	5	Uygulama Sayısı	6	Uygulama Sayısı	7	Uygulama Sayısı	8	Uygulama Sayısı
Sesli Okuma	X	14	X	17	Y	18	Y	16
Sessiz Okuma	X	6	X	2	Y	11		
Tahmin Ederek Okuma	X	6	X	3			Y	3
Not Alarak Okuma	Y	3	Z	0	X	2	X	4
Grup Halinde Okuma	X	1	Y	1				
Soru Sorarak Okuma	X	2	X	3				
Söz Korosu	X	1	Y	1				
Ezberleyerek Okuma	X	1			Y	1		
Hızlı Okuma	Z	0	X	1				
Okuma Tiyatrosu			X	1	Y	1		
Göz Atarak Okuma					Z	0	Z	0
Özetleyerek Okuma					Z	0	Z	0

İşaretleterek Okuma	Y	4	Y	1	X	1	Y	1
Tartışarak Okuma					Z	0	Z	0
Eleştirel Okuma	Y	1					X	1

X: Müfredatta yer alıp kitapta da uygulanan yöntemler

Y: 5,6,7 ve 8. sınıf kazanımlarında yer almayan ancak kitapta adı geçmeden uygulanması beklenen yöntemler

Z: Müfredat programında yer alan ancak kitapta hiç yer verilmemiş olan okuma yöntemleri

Tablodan da anlaşılacağı üzere MEB müfredatında yer alan kademelere göre okuma yöntem ve teknikleri ders kitaplarında uygun şekilde paylaşılamamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

2019-2020 eğitim-öğretim yılında okutulmakta olan Türkçe ders kitaplarında okuma stratejilerinin (yöntem ve tekniklerinin) Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle uyumunun incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, müfredatın dışında okuma yöntem ve tekniklerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Calp (2005: 97) araştırmalarda, sessiz okumada anlamının daha iyi olduğunu ve bunun bireysel okuma eğitiminin temeli olduğunu, yüksek sesle okumanın ise gerileme ile sonuçlanabileceği ve yaşam boyu sürecek okuma yanlışlarına yol açabileceğini gösterdiğini bu yüzden sesli okuma oranının, yüksek sınıflara geçtikçe azaltılması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak yürürlükteki kitaplardaki tüm kademelerde çoğu metin sesli okuma yöntemiyle okunmakta diğer yöntem ve tekniklere çok az yer verilmektedir. Bu durum öğrencilerin okuduğunu anlamalarını güçleştirmektedir.

Türkçe kitaplarındaki metinlerde öğrencinin estetik zevkinin amacı doğrultusunda kazanılıp metnin anlamlandırabilmesi için metin türü ile bağdaştırarak bir okuma yapması gerekmektedir. Bu okuma türü yeni müfredatın önerdiği kitaplarda doğrudan söylenmekte ya da dolaylı olarak sezdirilmektedir. Günümüz öğrencilerinin çoğu, metinleri sesli olarak dile getirmekte öğretmenlerin yardımı olmadan okuma yöntem ve tekniklerini kullanamamaktadırlar. Bunun yanında kitap okuma alışkanlığını kazanabilmeleri için sessiz okumaya da büyük önem göstermektedirler. Ancak üst bilişsel düşünme becerilerini kazanabilmek için farklı okuma yöntemlerini gerçekleştirebilmek gerekir.

Birey, kalıplaşmış yöntemlerle ancak kalıplaşmış bilgileri öğrenip kendi hayatında uygulayabilmektedir. Empatik okuma, eleştirel okuma, tartışarak okuma, soru sorarak okuma günümüzde kazanılması gereken

önemli okuma becerileridir. Ancak Tablo 2’de görüldüğü üzere sesli ve sessiz okuma tüm kademelerde en büyük payı almıştır.

5. sınıf seviyesinde birçok okuma yöntemine başvurulsa da okuduğunu anlamlandırmada en önemli faktör olan ve konunun ana hatlarıyla kavranmasını sağlayan özet, hiçbir metnin okuma yönteminde yoktur. Öğrenciler özet yaparak, okuma becerilerinin yanında konuşma ve yazma becerilerini de geliştirmiş olurlar ancak 5. sınıftan 8. sınıfa kadar hiçbir kademedede bu becerinin sağlanmasına fırsat yaratacak metin yer almamaktadır. Oysa müfredatta 7. ve 8. sınıf okuma yöntemleri arasında bulunan özetleyerek okuma daha alt kademelerden itibaren kazandırılması gereken bir beceridir.

Yazma becerisini de geliştiren not alarak okuma yöntemi, müfredatta 6. sınıfın okuma yöntem ve teknikleri arasında yer alırken; 5, 7 ve 8. sınıf metinlerinde uygulanmış olup 6. sınıf metinlerinin hiçbirinde yer almamaktadır. Bu durum, öğrencileri okuma sürecinde pasif kılmakta, onların önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlayamamalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle okuma becerilerinin yanında yazma ve konuşma becerilerini de geliştiren yöntem ve teknikler müfredatın her aşamasında yer alıp ders kitaplarında yer edinmelidir.

Okuma becerisinin yanında konuşma becerisini de artıran tartışarak okuma yöntemi öğrencilere demokratik bir tutum kazandırarak öğrencilerin demokratik konuşmanın sürecini ve yapısını öğrenmelerine yardımcı olur. (Brookfield ve Preskill, 1999:38) Öğrencilerin diğer öğrencilerin fikirlerine saygı duymasını, hoşgörü kazanmasını sağlayan bu yöntem müfredatta 7. ve 8. sınıf okuma yöntemleri arasında yer almaktadır. Ancak tüm kademelerin Türkçe ders kitabı incelendiğinde bu yönteme yer verilmediği gözlenmiştir. Tartışma, öğretim tekniği olarak metinlerin etkinliklerinde yer almıştır.

Günümüzde, yayın, tür ve sayılarının çokluğu ve her gün bunlara yenisinin de eklendiği düşünüldüğünde göz atarak okumanın önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü her metin bizi ilgilendirmez ve bu yöntem bize zaman kazandırır. Böylesine önemli bir okuma yönteminin müfredatta göre 7. ve 8. sınıflarda öğrenciye kazandırılması gerekmektedir. Ancak ders kitaplarında değil adı yönlendirmesi bile bulunmayan göz atarak okuma yöntemiyle ilgili bu durum bir çelişkidir.

7 ve 8. sınıf seviyesi öğrencilerde bilişsel olarak algılama kapasitesi artmaktadır. Buna rağmen dil becerilerini geliştirme dersinde, okuma becerilerinin yanında yazma ya da konuşma becerisini geliştirecek yöntemlere yer verilmemesi olumsuz bir izlenim oluşturmaktadır. Bununla birlikte okunan bir metnin yorumlanması ve değerlendirilmesi, okumanın ve Türkçe

müfredatı okuma kazanımlarının her zaman en önemli basamaklarından biri olmuştur.

Güncel Türkçe müfredatında eleştirerek okuma yöntemi 8. sınıf öğrencilerinin kazanımlarında yer almaktadır. Çünkü 15 yaşından küçük bir öğrencinin eleştiri yapma yeteneği tam olarak gelişmemiştir. Liseye geçiş aşamasında öğrenciler olaylara farklı açılardan bakmaya başlarlar. Piaget ve Inhelder'e göre (Ahioglu ve Lindberg, 2011: 6) ergen bir problemle karşılaştığında aynı anda pek çok faktörü içeren bileşimsel bir mantık kullanmaktadır. Eleştirel okuma becerisi üst düzey zihinsel beceriler (analiz, sentez, değerlendirme) gerektirdiğinden ilkokuldan sonra aşama aşama öğrenciye kazandırılmalıdır. Her ne kadar öğretmenler 5, 6 ve 7. sınıf aşamalarında da öğrencilerin eleştirel yorum yapmalarına önem gösterse de öğrenciler 8. sınıfa geldiklerinde kelime hazinelerinin ve deneyimlerinin de artmasıyla daha elle tutulur yorumlar yapmaya başlarlar. Zira Türkçe dersi ifade ve beceri dersidir. Buna rağmen eleştirel okuma, 8. sınıf Türkçe ders kitabında yalnızca tek metinde okuma yöntemi olarak kullanılmıştır. Günümüz koşulları göz önünde bulundurulduğunda doğru bilgiye ulaşabilmek için bu becerinin öğrencilere kazandırılması ve bu yöntemin daha çok metinde uygulanabilmesi gerekmektedir.

ÖNERİLER

1. Derslerde okuma becerisinin yanında diğer dil becerilerini de geliştiren okuma yöntem ve teknikleri kullanılabilir.
2. Serbest okuma metinleri, müfredatta yer alan; ancak hiçbir metinde kullanılmayan, okuma yöntemleriyle okunabilir.
3. Öğrencilere gelişim seviyelerine göre müfredatta yer almayan diğer okuma yöntem ve teknikleriyle ilgili okumalar yaptırılabilir.
4. Çocuğu hayata hazırlamak için ifade ve beceri durumlarına göre muhakeme/yorum gücünü artıracak okuma etkinliklerinin sayısı artırılabilir.
5. Ders kitapları hazırlanırken metin/strateji birlikteliğine daha fazla yer verilebilir.

Kaynakça

- Abasıyanık, S.F. (2019). "Haritada Bir Nokta". Hilal Eselioğlu, Sıdika Sert ve Ayşe Yücel. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 252-255). Ankara: MEB Yayınları.
- Ahioglu, E. N. ve Lindberg. (2011). "Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim". Kastamonu Eğitim Dergisi. 19 (1), s. 1-10.

- Albayrak, M. ve Erkal, M. (2003). “Başarıya Giden Yolda İfade ve Beceri Derslerinin (Türkçe-Matematik) Birlikteliği”. Milli Eğitim Dergisi. 158.
- Arıcı, A. (2009). “Okuma Eğitimi”. Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, A. ve Engin, A.O. (2019). “5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7 (13), s. 67-94.
- Bilim Çocuk. (2019). “Spor ve Bedenimiz”. Şule Çapraz Baran ve Elif Diren. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 178). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Brookfield, S. D. ve Preskill, S. (1999). “Discussion as a way of teaching: tools and techniques for democratic classroom”. San Francisco: Jossey Bass.
- Calp, M. (2005). “Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi”. (2. Baskı). Ankara: Eğitim Kitabevi.
- Çakıcıoğlu, E. (2019). “Karagöz ile Hacivat”. Hilal Erkal ve Mehmet Erkal. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7. Sınıf içinde (s. 179-183). Ankara: Özgün Yayıncılık.
- Çalışkan, G. (2016). “Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bir İnceleme”. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4(2), 200-214.
- Göğüş, B. (1978). “Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi”. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gülersoy, A.E. (2013). “İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi”. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education - 2013, volume 2, issue 1 Copyright © International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education 8
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2013). “Anlama Teknikleri 1. Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı”. Ankara: Grafiker Yayınları.
- İbiş, N. (2019). “Bu Nehir Bizim”. Şule Çapraz Baran ve Elif Diren. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 68-72). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Kansu, C.A. (2019). “Anadolu İmeci”. Tuncay Demirel. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 57-59). Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- Karasar, N. (2004). “Bilimsel Araştırma Yöntemi”. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karatay, H. (2014). “Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama”. 2. Baskı. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Kırık, A.M. (2019). “Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar”. Hilal Eselioğlu, Sıdika Sert ve Ayşe Yücel. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 80-81). Ankara: MEB Yayınları.
- Kocatürk, V.M. (2019). “Yurt Türküsü”. Hilal Erkal ve Mehmet Erkal. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 117). Ankara: Özgün Yayıncılık.
- Köklügiller, A. (2019). “Dumlupınar Savaşı”. Şule Çapraz Baran ve Elif Diren. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 46-47). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Maden, S. (2018). “Okuma Eğitimi”. Oğuzhan Sevim ve Yusuf Söylemez (Ed.) Okuma Yöntem ve Teknikleri içinde (s. 233-256). Ankara: Nobel Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). “Türkçe Dersi Öğretim Programı, (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)”, Ankara.
- Mutlu, H., Süğümlü, Ü. ve Çınpolat, E. (2019). “Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) Temelinde Hazırlanan Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi”. Millî Eğitim Dergisi, Cilt: 48 Sayı: 224, (101-121)
- Neydim, N. (2019). “Uçurtma”. Tuncay Demirel. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 74-75). Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- Önder, M. (2019). “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir”. Şule Çapraz Baran ve Elif Diren. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 23-24). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Seyfettin, Ö. (2019). “Kaşığı”. Hilal Eselioğlu, Sıdika Sert ve Ayşe Yücel. Ortaokul Ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı içinde (s. 20-22). Ankara: MEB Yayınları.
- Şahin, T. (1998). “Amerika’da ilkökul 5. sınıflarda okutulan ana dili ders kitabının değerlendirilmesi”, Dünyada ve Türkiye’de anadili eğitimi. Sempozyum Bildirileri, Ankara Üni. Ankara: Tömer Yayınları.
- Temizkan, M. (2009). “Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi”. (1. Baskı) Ankara: Nobel Basımevi.